

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל- 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל- 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של

מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים
לאור כל גנזי תורתנו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את
הכרכים הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני
כלל שוחרי התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה
עדיין לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחודשו.

נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור
התורה לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה

פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצווה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

- ספרים
- למנוחי המנוח
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על תפנית חובסי תורה
- שיעורים
- על הח"ס
- ספר
- המת והמחבר
- ביאורי סודות
- ספר
- אמנות ומסורת
- ספר
- תורה ודעה
- אמנים
- תורה ודעה

הנצחות תורמים

קו בן מלך

03-3077354

מחלקת מכון
תלמידי 34 מילה במטה

עמדות המנוח בבית מנוח
למשנת חיינו רבני
מחלקת 150 תלמידי
בבית התורמים

הכשרת ספרו בן מלך
השירות והמומחית ברובם תלמי

טלפון הורחלת: 054-8422488
כתובת: אוהב ישראל 1/9
ביתר עילית
קמפוס מוסדות 150 מילך 46
תלמידי התאית
mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

1-3-5 שלוחה

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע ובענייני דיומא

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התנהלה

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

דבר המכון

לקראת חג מתן תורה הננו מתבשרים כי נזכה לשוב ולפקוד את בני הכנסיות ובתי המדרשות, לאחר תקופה של התמודדות והשתוקקות בה נאלצנו לעסוק בתורה ועבודת ה' באופנים מצומצמים.

רבינו בעל ה"בן מלך" לימד אותנו להתמודד נכונה עם כל מצב, מחד כיצד לא לאבד את שמחת החיים ומצב-הרוח המרומם גם בשעות קשות, בהתחזקות באושר הפנימי שאינו תלוי בדבר, ומאידך כיצד לצהול ולהודות לה' כאשר באים ימים בהם הטוב נראה ונגלה.

כעת הוא הזמן לשוב ולהודות לה' ולשמוח בתורתו על הכרך האחרון שיצא לאור בחורף שעבר עלינו לטובה, הלא הוא כרך במדבר חלק א', והנה אנו עומדים בקריאת פרשיות אלו כשהספר ערוך ומוכן לפנינו, פותח שערים ומאיר את העיניים בחידושי תורתו הבהירים שהותיר לנו לברכה, כשהביטוי המתאים ביותר הוא 'בקע אור חדש בשחקים'.

וזת למודעי שגם לבקיאים ומכירים את תורתו של רבינו בעל בן מלך, יש חידוש מפתיע בחלק זה, שכן עוסקי תורה שבכתב מתקשים להגדיר את ענייני המיוחד של ספר במדבר. לרבים נדמה שבחומש זה אין עניינים רבים לחדש ולהעמיק, ואף המצוות בו אינן רבות, אולם רבינו זצ"ל גם כאן מבקיע מהלכים מיוחדים בהגדרת מהותו של ספר במדבר, שמתוך הגדרה זו נובעים המאורעות המסופרים בו, המצוות וההלכות שנתחדשו בו, ואנו זוכים ממש לאורות חדשים ומופלאים שלא נגלו עד כה. הן בעיון יסודי בגדרי הפרשיות, ובדינים שהתחדשו בהם.

ולדוגמא ב"פרשת במדבר" שנראה שאין בו דבר מלבד פקודי מספרים, ובהרבה ספרים מעטים הביאורים והחידושים או שאין עליה כלל חידושים, הרי רבינו זצ"ל הניף את ידו הרחבה ופרש את אדרתו על כל העניינים. מבאר בהגדרות יסודיות את מהות ענייני המניינים השונים, והלכות שמירת וחניית הלויים ונשיאת הכלים, וכיצד הם נדרשים במקראות, כשהכל משתלב בהבנת מהות הפרשיות, ובקישור עומק הפשט עם הדרשות. עד שלמרבית הפלא "פרשת במדבר" כשלעצמה, יש בה ביאורים ומאמרים לא פחות מהפרשיות העשירות במצוות ומאורעות.

כפי שהודענו לציבור לאורך כל הדרך, אזי גם בעיצומם של ימים אלו בהם התפרקו רוב המסגרות, המשיך המכון בפעילותו, כשעורכי המכון עמלים כל העת על כתבי ושיעורי רבינו, ומעלים עלי גיליון את ספרי בן מלך הבאים, מתנתקים מהמולת המאורעות ומתרכזים בכל כוחם בעבודה החשובה אליה מצפים שוחרי התורה, וממלאים את הקנקנים מיינו הבשום של רבינו, בכרכי בן מלך הנרקמים והולכים: ויקרא חלק ב', במדבר חלק ב', ומקוים אנו כי כרך זה עומד לצאת לאור בתקופה הקרובה, לרגל קריאת הפרשיות הללו.

הציבור הרחב של חברי המכון תומכים ידידים ואוהדים, בוודאי יודעים להעריך את הפעילות החשובה של המכון והנהלתו הממריצה בכל עת את עבודת העריכה, וממשיכים להושיט יד ותמיכה איתנה. ומכאן הקריאה אליכם, בידכם תלוי הכל, בזכותכם אנו זוכים לכל העשייה והספרים וליהנות מדברי התורה הייחודיים של רבינו, ובכך להמשיך את מורשתו ולהיקרא תלמידיו, גם לאחר הסתלקותו. חזקו ואמצו לבל תמוט ידכם, ואדרבה, בשעה קשה אנו זקוקים לתוספת חיוק, כל מי שבידו להוסיף, כל מי שעדיין לא הצטרף למעגלי התומכים נקרא אל הדגל.

ויהי רצון שנזכה לצאת מהרה מכל המיצרים, ונזכה לקבלת התורה מתוך שמחה והרחבה ובשורות טובות.

לעין מאי טעמא ב'עלה ויבוא' ובברכות ההפטרות מזכירים רק 'חג השבועות', ואין מציינים שהוא 'זמן מתן תורתנו'. [ובפסח וסוכות לא קשה, שבהזכרת חג המצות וחג הסוכות נכלל בהם זמני חירות ושמוחה, כאמור].

וכן מבואר בגמרא לענין קריאת התורה שנחלקו (מגילה לא.) לגבי עצרת, אם קוראים פרשת המועדות ב'אמור' דהיינו ענין הקציר ושתי הלחם. או שקורין פרשת מתן תורה 'בחודש השלישי'. ונקבע להלכה, דהאינדא קוראים בחודש השלישי. וכן ההפטרות היא במרכבה דיחזקאל שהוא משום גילוי כבוד ה' שהיה במעמד הר סיני, אכן מזכירים את 'יום הביכורים' דהיינו ענין הקציר, בפסוקי המוספין בקריאת התורה ובתפילת מוסף.

ואולי הוא מהלכה למשה מסיני לעשות את חג השבועות גם לציון זמן מתן תורתנו. ובפשטות נראה שהוא רק מדרבנו, שחז"ל הוסיפו את ענין החג הזה, והסמיכוהו עם חג שבועות הקציר, מכיון שמתן תורה, אירע בזמן הזה. [ומה שלא נקבע בתורה חג על ענין גדול ונשגב זה של מתן תורה עיין במהר"ל (תפארת ישראל פרק כז) מה שכתב בזה].

חג מתן תורה מצורף לחג השבועות

והנה כבר הקשו האחרונים (מג"א או"ח סימן תצג, ועוד מהאחרונים), היאך קבעו את יום מתן תורה לו' סיון ויום החמישים אחר העומר, והרי יום מתן תורה, לפי מה שנפסק להלכה היה בו' סיון, וביום הנ"א ליציאת מצרים.

וביותר יש להקשות שהרי כשקידשו עפי"ה הראיה היה חג השבועות פעמים בה' סיון פעמים בו' פעמים בו'. כדאייתא בגמרא (ראש השנה ו:): **תני רב שמעיה עצרת פעמים חמשה פעמים ששה פעמים שבעה.** והנה כשחג השבועות חל בו' בסיון התאים החג עם יום מתן תורה כפי ההלכה בשיטת רבי יוסי. ובשנים שהיה בו' היה לכה"פ כרבנו. אמנם בשנים שהיה חל בה', לא הוי לא כרבי יוסי ולא כרבנו.

ואם כי כאמור לא נקבע עיצומו של חג השבועות על מתן תורה, אלא חכמים קבעו לחוג אותו גם על זה, יש לדעת הטעם שלא קבעו אותו חכמים כחג בפני עצמו על מתן תורה ביום שניתנה בו.

ועל פי פשוטו נראה, שהטעם לכך הוא משום שבאופן זה לפעמים היה חג זה חל יחד עם חג השבועות, ויצטרף יחדיו. ולפעמים יהיה יום למחרת חג השבועות, ולפעמים יהיה חג השבועות בה', ויהיה יום אחד חול בתווך, ולמחרתו חג מתן תורה. ולא רצו

חכמים לתת את דבריהם לשיעורים. ועוד שעלול הדבר להביא לידי בלבול ותקלה.

ועוד יתכן, שעל מתן תורה עצמו לא היו קובעים מדרבנן חג שיהיה אסור במלאכה. רק כיון שיש כבר בזמן הסמוך לו את חג השבועות, צירפו אליו גם את ענין מתן תורה. [ובאמת יש לעיין במי ששכח לומר בתפילה ובקידוש 'זמן מתן תורתנו', האם חייב לחזור].

ועכ"פ קבעו שבכל השנים יהיה מצורף חג מתן תורה לחג השבועות, אף שאינו חל תמיד ביום המדויק ממש. והיינו משום שכל הימים הסמוכים ליום המאורע ניתן להחשיבם כ'זמן מתן תורתנו', ולחגוג בהם על המאורע הנשגב. ואכן לא תיקנו לומר 'יום מתן תורתנו', כי אם 'זמן מתן תורתנו'. כלומר שהיה המאורע בסמיכות לפרק זמן זה.

יום מתן תורה לא נתפרש בכתוב

ונראה לבאר זאת בדרך נוספת, כי הנה גם בפרשת נתינת התורה גופה, אין נזכר בתורה באיזה יום בחודש ניתנה, רק - 'בחודש השלישי' ותו לא מיד. ורק מכאן דיוקים בפרשה למדו חכמים במסכת שבת (פז:) אימתי ניתנה תורה.

ויתירה מכך מצינו שנחלקו התנאים (שם ויומא ד:): אימתי ניתנה תורה לישראל, דתניא בששה בחודש ניתנה תורה לישראל, רבי יוסי אומר בשבעה בו.

והנה יש לתמוה מאד, מה נשתנה יום מתן תורה מכל המאורעות החשובים בתולדות ישראל, שבהם פירשה תורה את התאריך המדויק שבו אירעו, ולמרבית הפלא, דווקא מאורע כביר וחשוב זה לא נתפרש אימתי היה, אלא אסתם הכתוב "בחודש השלישי", מבלי לציון באיזה יום בחודש ניתנה תורה לישראל.

גדר הזמן הראוי למתן תורה - החודש השלישי

ויש לבאר, כי כל מאורע שפירש בו הכתוב את יומו המדויק, הרי זה משום שאותו היום נבחר במיוחד כתאריך הראוי לאותו המאורע, והסיבה לקביעת המועד ביום זה נעוצה בייחודו וסגולתו של אותו היום, המתאים מצד מהותו לאותו הענין שנעשה בו. כגון כאשר הדגישה תורה את יום יציאת מצרים בחמשה עשר לחודש - "בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים" - הרי זה משום שיום החמשה עשר, בשל היותו היום האמצעי של חודש האביב, הוא הזמן המתאים ביותר לצאת ישראל ממצרים, וכל כיוצא בזה.

ובזה שונה היה זמן מתן תורה, שלא נועד לו יום

מסויים, אלא חודש מיוחד נבחר כמתאים לו, והוא החודש השלישי - שעניינו תקופה שלישית של היותנו עם ה', שכן כעבור פרק זמן חשוב זה, כבר נמצאו ישראל ראויים לקבלת התורה. וכיון שהזמן הנועד לא הוגדר ליום מסויים אלא לכלל החודש, לפיכך - "ביום הזה בא מדבר סיני", ופירש רש"י "ביום הזה - בראש חודש", שכיון שהגיע 'החודש' שהוא הסיבה למאורע - לא היתה סיבה להתמהמה, אלא מיד עם תחילתו של החודש החלו ההכנות למתן תורה, שלהם עצמם נדרשו כמה ימים, כדאיתא ברש"י, שביום המחרת לבואם עלה משה אל האלקים ובשלישי ירד, ברביעי חזר ועלה להגיד את דברי העם, ואחריהם נדרשו שלשה ימי התקדשות והגבלה [ולמ"ד בשבעה ניתנה תורה, אף הוסיף משה יום אחד מדעתו, כאשר דרשו חז"ל]. עד שהושלמו והוכשרו התנאים למעמד נתינת התורה.

ומאחר שבאמת לא היה יום מסויים שנבחר מצד עצמו לשם מאורע זה, ואותו היום שבו ניתנה תורה בפועל, לא היתה בו סיבה מיוחדת במהותו שגרמה לכך שהתורה תינתן דווקא בו, על כן לא פירש הכתוב אלא "בחודש השלישי" כיון שהוא לבדו הזמן בעל המשמעות, שמפאת היותו 'החודש השלישי' - זו היתה הסיבה שבגינה ניתנה בו תורה, אך היום המדויק בתוך החודש עצמו אין לו כל משמעות מיוחדת, שבין אם בששה ניתנה תורה ובין אם בשבעה ניתנה תורה - אין הסיבה תלויה בעובדת היותו "יום שיש" לחודש או "יום שביעי", אלא זמן המאורע מיוחס לחודש כולו שבמהלכו ניתנה תורה.

[וכעין מה שכתב בספר 'מנחת חינוך' (מצוה שא) בתקנת הצומות, שמצד דברי הנביאים, עיקר תקנת הצום הוא ב'חודש', וכדכתיב 'צום הרביעי וצום החמישי', ולא נבחר יום מסוים, רק אחר כך מדרבנן נקבע לזה יום מסויים].

זמן מתן תורתנו - החודש השלישי כולו

ומעתה תבוא על ישובה התמיהה האמורה, שמאחר שנקטינו להלכה כמאן דאמר בשבעה ניתנה תורה, ואם כן כיצד אנו אומרים בתפילת החג בששה לחודש "זמן מתן תורתנו" בעוד שיום מתן התורה לדידן אינו אלא למחרת. אולם לפי האמור אין כאן כל קושי, שזמן מתן תורה אינו מיוחס דווקא ליום המסויים שבו ניתנה תורה, שאין הוא יום נבחר אלא יום אקראי, והגדרת 'זמן המאורע' מיוחסת לכל החודש השלישי שבמהלכו ניתנה תורה, ולכן על אף שאנו מקיימים את חג השבועות - שהוא חג הקציר - בששה לחודש ולא בשבעה בו, מכל מקום שפיר נחשב אף הוא "זמן מתן

תורתנו" ככל ימי החודש לדברי הכל. וכך הולם הדבר גם בדקדוק נוסח ההזכרה בתפילה, שלא תיקנו לומר "יום מתן תורתנו" אלא "זמן מתן תורתנו" דייקא, שאין הזמן מוגדר ליומו כאמור.

ועל היות החודש השלישי מיוחד ומובחר לזמן מתן תורה, מצאנו בדברי חז"ל (שבת פח.) דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא: בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי, לעם תליתאי, על ידי תליתאי, ביום תליתאי [-לפרישה], בירחא תליתאי.

הקשר בין מתן תורה לחג הקציר

והנה על פי האמור, עצם הקביעות של החג על מתן תורה בחג הקציר, הוא לפי פשוטו משום ששניהם נודמנו לאותו פרק זמן. אכן בוודאי מאחר שנסתבב הדבר שיקבע יום מתן תורה בחג הקציר, הרי וודאי יש קשר בין הדברים בעומקם של דברים.

והביאור בזה הוא על פי מה שביארנו במקו"א, שענין יום הביכורים וחג הקציר הוא השמחה על נתינת הארץ לישראל. והנה על נתינת הארץ נאמר - ויתן להם ארצות גויים, ועמל לאומים, בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו ינצורו הללויה (תהילים קה, מד). כלומר שכל מתנת ארץ ישראל, והטובה שבה, אינה אלא עבור התורה והמצוות. הן משום שהכניסה לארץ והישיבה בה לבטח באה כשכר וגמול על קיום התורה, והן משום שהוא מקום וארץ שתחול בו הברכה בשפע, ארץ שבה יחיה העם היהודי ויקיים את התורה. וכענין שאמרו (אבות פ"ג מ"ז) **אם אין קמח אין תורה**. הארץ היא הדרך והאמצעי, כדי לקיים את מצוות התורה. שעם ישראל יחיו בה כעם וממלכה אחת ויבנו מקדש לשמו, ויקיימו בה כראוי את כל מצוות התורה.

וכיון שכל הארץ היא עבור התורה, אם כן הוא ענין אחד עם התורה. ואדרבה, כל שמחת ומעלת הארץ היא שעל ידה נוכל לקיים את התורה. החג של ארץ ישראל, הוא בעצם החג של התורה. בעומקו של דבר כששמחים עם הארץ, למעשה שמחים עם התורה. חג השבועות שהוא ההודאה על הקציר, הוא המתאים ביותר לשמוח עם זמן מתן תורה. [וכעין זה מצינו בברכת המזון, שבברכה שניה שהיא 'ברכת הארץ', אנו מוסיפים הודאה על התורה, 'ועל תורתך שלמדתנו ועל חוקיך שהודעתנו']. כי שני העניינים הארץ והתורה, קשורים ותלויים זה בזה.

והנה במנהג שנהגו ישראל לאכול דבש וחלב בחג השבועות (כדאיתא בכלבו הובא במ"ב סימן תצד ס"ק יג), יש בהם זכר לשני העניינים, ביטוי לשמחת ארץ ישראל

שהיא 'ארץ זבת חלב ודבש'. וכן ההראות שזכינו לתורה שנאמר בה 'דבש וחלב תחת לשונך'.

מתן תורה עיקר ענין החג

אך למרות שביסודו של דבר, מן התורה החג הוא על קציר הארץ, ואילו השמחה על מתן תורה הוא רק דבר שצירפו חכמים לאחר מכן, אולם שנקבע היום גם על ענין זה, הרי נעשתה שמחת מתן תורה לעיקר ענין החג. כי היום בו ניתנה לנו התורה, יום בו נגלה עלינו מן השמים והשמיענו מדברות קדשו מלהבות אש, הוא שורש כל הווייתנו הנשגבה ומדריגת הקדושה שלנו.

נעשה ונשמע

הקדימו נעשה לנשמע - קבלת עול

'דרש רבי סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו ששים ריבוא של מלאכי השרת, לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתררים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע וכו'. אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו וכו', למה נמשלו ישראל לתפוח, לומר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע' (שבת פח.).

בתוך המעמד הנשגב של מעמד הר סיני ומתן תורה שהם פיסגת המעלה אליהם הגיע עם ישראל, מצויין במיוחד מה שישראל קיבלו על עצמם וענו והכריזו קול אחד 'נעשה ונשמע'. וידועים מאמרי חז"ל הרבים אשר האריכו לשבח את עוצם המדריגה של אמירה זו, וכמה גדלה מעלתם של ישראל לדורי דורות בעקבות הכרזה נשגבה זו.

והמפרשים האריכו לפרש בדרכים שונות, את יחודיותה של הכרזה וקבלה זו ומשמעותה המיוחדת בהקדמת נעשה לנשמע, אולם כמובן שאין המקרא יוצא מידי פשוטו, והיינו שקיבלו על עצמם לעשות ככל אשר יורה עליהם, אף בטרם ששמעו את מה שמצווה עליהם.

הוא מה שאמרו חז"ל - 'ה' מסיני בא, נגלה על בני עשיו הרשע, ואמר להם מקבלים אתם עליכם את התורה, אמרו לו מה כתיב בה, אמר להם לא תרצח, אמרו לו הוא ירושה שהוריש לנו אבינו ועל חרבך תחיה. נגלה על בני עמון ומואב, אמר להם מקבלים

וודאי שאצל כלל ישראל, התורה חשובה לנו ותופסת מקום בלבנו יותר מהקציר וארץ ישראל, 'אי לאו האי יומא, כמה יוסי איכא בשוקא', שזה נכון להיאמר פי כמה וכמה ביחס לכללות עם ישראל 'אי לאו האי יומא כמה וכמה אומות ישנם בעולם'. ובמיוחד בזמן הזה שאין לנו את ארץ ישראל והקציר והקרבת קרבנות העומר ושתי הלחם, אזי מודגש ביותר הענין של מתן תורה לישראל, אשר ביום הזה הקב"ה בחר בנו מכל עם וקדשנו במצוותיו ונתן לנו את תורתו, צבי ואתרעי בן ומסר לן אורייתא.

את התורה, אמרו לו מה כתיב בה, אמר להם לא תנאף, אמרו לו והלא כולן בני מנאפים הן, שנאמר ותהרין שתי בנות לוט מאביהן. נגלה על בני ישמעאל, אמר להם מקבלין אתם עליכם התורה, אמרו לו מה כתיב בה, אמר להם לא תגנוב, אמרו לו זו ברכה שנתן לנו אבינו, שנאמר והוא יהיה פרא אדם, וכתיב כי גנוב גונבתי. וכשבא אצל ישראל 'מימינו אש דת למו', פתחו כולם ואמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע' (ילקו"ש שמות רמז רפ.).

דהיינו שבאמירה זו של 'נעשה ונשמע' נבדלו ישראל מאומות העולם, כי כשהקב"ה נגלה לאומות העולם ושאלם אם הם נכונים לקבל את התורה, הם לא קיבלו מיד אלא שאלו מה כתיב בה, וכאשר שמעו שיש בה מצוות המנוגדים לטבעם, לא קיבלו אותה. מה שאין כן עם ישראל, לא שאלו מה כתיב בה, דהיינו שהם מוכנים לקבל על עצמם 'לעשות' גם לפני ה'נשמע', גם בטרם ידעו מה הם הדברים, כלומר שמוכנים הם לקבל עליהם הכל, יהא אשר יהא, ואפילו לוותר על כל אשר להם ולמסור נפשם עבור התורה.

אכן נראה שהיה בקבלה זו דבר נוסף, שמלבד שקיבלו על עצמם את עצם ה'נעשה', לעשות ככל אשר יורה אותם, בין דבר קל ובין דבר כבד, יש במשמעות הקדמת 'נעשה' ל'נשמע' גם קבלת עול מוחלטת, דהיינו שאין דורשים להבין בשכלם את ההיגיון והטעם שבציווי, אלא הם נכונים לקבל על עצמם את ה'נעשה' גם לפני ה'שמיעה' וההבנה, כלומר גם אם סברתם מורה להם אחרת, מבטלים דעתם ונוהים אחרי התורה. [כלומר 'נשמע' יש בו שני משמעויות, האחת שמיעה על מנת לדעת עצם הדבר מהו מצווה אותם,

והשנית הוא השמיעה העמוקה שהוא הבנת הדבר. והקדימו נעשה לנשמע לפני החלקים, הן שהסכימו לקבל על עצמם לפני שיודעים מהו עצם הדבר, וגם שהסכימו לעשות אף אם לא יבינו את טעם הדבר].

נשמע - הבנה עמוקה

הנהגה בהכרות 'נעשה ונשמע' כלול גם המעלה הרוממה של 'נשמע', והיינו שעל ידי העשייה זוכה האדם בסופו של דבר גם לשמיעת והבנת הדברים, כלומר דכאשר האדם מכניע את דעתו כליל ומקבל על עצמו את הוראת האלוקים, בחינת 'נעשה'. אזי לאחר שמקיים את מצוות התורה, זוכה שעצם אישיותו משיגה את דעת האלוקים בחינת 'נשמע'. שמגיע להבנת התורה בדעתו העצמית דהיינו 'תורה שבעל פה'.

כי עניינה של 'תורה שבעל פה' הוא, שהאדם משיג את התורה בסברת עצמו, ונעשה חכם בחכמת התורה. ואף שמקור היושר וחובת המוסר הוא אלוקי, יכול האדם להגיע לדרגה שסברתו האנושית משיגה בעצמה את דעת האלוקים, ואז התורה אצלו בחינת 'תורה דיליה' (קידושין ל:).

אך השורש לכל זה הוא דווקא כאשר יש תחילה 'נעשה', ורק על גביו מגיע ה'נשמע'. וכדכתיב - 'טוב טעם ודעת למדני כי במצוותיך האמנת' (תהילים קיט, טו). וכלשון ספר החינוך - 'אחר הפעולות נמשכים הלבבות' (מצוה טז).

תורה דיליה

ועוד איתא בחז"ל (עבודה זרה יט.) כי על ידי שהוגה האדם בתורה יומם ולילה מגיע לדרגת 'תורה דיליה'. וכיון שהגיע האדם לדרגה זו הרי הוא מקושר ודבוק עם התורה, עד כדי כך שאמרו על זה 'קוב"ה ואורייתא וישראל חד' (זוהר פרשת אחרי). ובני האדם להגיע לדרגה רמה כזו שדעתו 'דעת תורה', ואפילו דברים שלא נכתבו בתורה, וגם אין ללמודם מהמידות שהתורה נדרשת בהם, בידו לקבוע שאכן כך היא ההלכה, כלומר שזה הוא דעת האלוקים. ואמרו בגמרא (עבודה זרה מ.) שהלכה שנתחדשה על ידי סברת האמוראים נחשבת כאילו כתובה בקרא. ועוד איתא בגמרא שהקב"ה יושב ושונה את ההלכות בשם חכמי התורה 'אביתר בני כך הוא אומר, יונתן בני כך הוא אומר' (גיטין ו:).

ויותר מזה מצינו - 'קא מיפלגי במתיבתא דרקייעא, אם בהרת קודמת לשער לבן טמא, ואם שער לבן קודם לבהרת טהור, ספק, הקדוש ברוך הוא אומר טהור, וכולהו מתיבתא דרקייעא אמרי טמא, ואמרי מאן נוכח,

נוכח רבה בר נחמני, דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות' (בבא מציעא פו:).

ועולה על כולנה מה דאיתא בגמרא (שם נט:): במעשה תנורו של עכנאי שלא השיגוהו בכל הסימנים מן השמים, ואף לא בבת קול, ואמרו חכמי הדור - 'לא בשמים היא וכו', שכבר ניתנה תורה מהר סיני, אין אנו משיגין בבת קול ששכר כתבת בהר סיני בתורה אחרי רבים להטות'. ואמרו שם - 'אשכחיה רבי נתן לאליהו, אמר ליה מאי עביד קודשא בריך הוא בההיא שעתא, אמר ליה קא חייך ואמר נצחוני בני נצחוני בני'.

קבלת התורה תיקון חטא עץ הדעת

והנה במתן תורה תיקנו ישראל את הפגם של חטא עץ הדעת, כדאיתא בגמרא (עבודה זרה ה.) שבטלה מהם מיתה, ואלמלא חטאו אחר כך לא היתה מיתה שולטת בהם והיו חיים לעולם.

ונראה כי בחטא עץ הדעת פגם אדם הראשון בשני העניינים הנ"ל, ראשית חטא בעצם הדבר שלא ציית לציווי ה', ונוסף לזה חטא בתוכן הציווי שרצון ה' היה שהאדם יכניע את עצמו לדעת עליון, אשר הוא יקבע עבורו את ההנהגה הראויה, ולא שהאדם יקבע לעצמו מהו טוב ומהו רע כפי דעתו האנושית.

והנה בוודאי שרצון ה' שיהיה האדם בעל דעת, שהרי זה מותר האדם מן הבהמה, וכדאמרו במדרש - 'מתלא אמר, דעה קנית מה חסרת, דעה חסרת מה קנית' (ויק"ר א, ו). ובגמרא - 'אמר אביי נקטינן אין עניי אלא בדעה. במערבא אמרי דדא ביה כולא ביה, דלא דא ביה מה ביה, דא קני מה חסר, דא לא קני מה קני' (נדרים מא.). והוא מתכוונת צלם האלוקים שניתן באדם. אלא ש'דעת' באופן הנכון והמתוקן, היינו שמישיג בדעתו את דעת האלוקים, עד שסברתו תואמת את דעת התורה. והדרך להגיע לידו כך הוא אך ורק כאשר תחילה הוא מכניע עצמו לגמרי תחת ציווי ה' ומתנהג ברוח התורה ומשריש בתודעתו שיסוד סיבת האמת הוא דעת האלוקים, וכאשר דבר זה מבוסס בנפשו אזי רשאי הוא ומסוגל להשיג בדעתו העצמית את דעת האלוקים.

ואכן איתא בשם הראי"ז שאם היה אדם הראשון ממתין עד שבת היה מותר לו והיה מצוה עליו לאכול מעץ הדעת (שער הכוונות דרושי ר"ה), ובאור החיים הקדוש - 'כבר אמרו ז"ל שאם היה ממתין עד ערב שבת היה מקדש על היין' (בראשית א, טו). ומתוך דבריהם אתה למד כי לא נאסר איסור עולם. והיינו כאמור כי לא היה רצון ה' לשלול את הדעת מן האדם, אלא שתהיה אצלו בצורה מתוקנת, והציות לציווי ה' ביום השישי

סדר המדרגות עד לתיקון השלם

והיה זה 'מעשה אבות סימן לבנים', שהתיקון בכללות נעשה בעת מתן תורה, כאשר הכריזו כל ישראל בלב אחד 'נעשה ונשמע', שזה כולל את שני החלקים שנפגמו בחטא עץ הדעת, הן את הקבלה בכל אופן גם אם יהיו הדרישות כבדות, ומוכנים להשתעבד לגמרי לקיום התורה עד כדי מסירות נפש עליה. והן את הנכונות לציית לה' אפילו באופן כשהוא מנוגד להבנה העצמית, ולהיכנע לגמרי לדעת האלוקים שהוא הקובע את הטוב ואת הנכון.

ועל ידי שקיבלו עליהם דבר זה בטלה מהם המיתה, כאמור לעיל. והיה אמור שינתנו להם הלוחות הראשונות דהיינו שיגיעו לדרגה של דעת תורה, בחינת 'תורה שבע"פ', וכדאיאת - 'אמר רבי אלעזר מאי דכתיב חרות על הלוחות, אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל' (עירובין נד.). כלומר שהתורה היתה מאוחדת בנפשם בחינת 'תורה דיילה', ולכן לא היה שייך שתשלוט בזה שכחה.

אלא שאחר שחטאו ניטלה מהם מעלה זו, וחזרה עליהם גזירת מיתה, ולא זכו לדרגה של 'תורה דיילה'. ומני אז רק היחידים הממיתים עצמם על התורה והוגים בה יומם ולילה זוכים להגיע לדרגת תלמיד חכם בחינת 'תורה דיילה'. וכן זוכים יחידים אלו לבחינה של 'והייתם כאלוקים', כמו שדרשו 'את ה' אלוקיך תירא - לרבות תלמידי חכמים' (פסחים כב.).

אכן שלימות מדרגה זו תהיה לכל עם ישראל בימות המשיח, שהתורה תהיה מאוחדת בהם בחינת 'תורה דיילה', כאמור - 'נתתי את תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה' (ירמיה לא, לב). ופיסגת מעלה זו תהיה במלך המשיח - 'ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה', והריחו בירת ה' ולא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו יוכיח' (ישעיה יא, ב). ואמרו בגמרא שיהא בידו לקבוע את הדין על פי חוש הריח - 'מורח ודאי' (סנהדרין צג.).

וכמו כן יאיר בהם אז צלם האלוקים בשלימות, ואמרו בגמרא - 'אמר רבה א"ר יוחנן עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקב"ה שנאמר (ישעיה מג, ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתי יצאתי אף עשיתי' (בבא בתרא עה.). דהיינו בחינת 'והייתם כאלוקים'. ויהי רצון שנזכה לכל זה בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

היתה מקדשת את האדם ובצירוף קדושת השבת היה ביד האדם להשיג את הדעת בצורתה המתוקנת שהיא תואמת את דעת האלוקים.

אולם האדם לא עמד בנסיון זה, והעדיף את תאוותו לעץ אשר נחמד למראה וטוב למאכל', על פני ציוויו ה', ובעיקר גרמה לו תשוקתה המשובשת להיות הוא בעל הדעה הקובעת את טיב הנהגתו, וכפיתוי דברי הנחש שאמר לו 'והייתם כאלוקים יודעי טוב ורע', כלומר שיהיה האדם בעל דעה עצמית לקבוע את הליכות הנהגתו, כפי מה שנראה לו בדעתו ובהבנתו האנושית. וכאשר חטא על ידי אכילת עץ הדעת בזה נפגמה מעלתו וירד מכל מדרגתו וניטל הודו, וכדכתיב 'ואדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו' (תהילים מט.). ודרשוהו בגמרא (סנהדרין לח): על אדם הראשון.

האבות קבלו הוראת ה' ללא הרהור

והנה תחילת התיקון לחטא זה, היה באבותינו הקדושים ע"ה אשר כפפו את עצמם לציוויו ה' אף כאשר לא היה הדבר מובן להם, ולא הרהרו כלל אחר מידותיו של הקב"ה. ובמיוחד התקיים דבר זה כאשר אברהם מסר את נפשו על קדושת ה' לכבשן האש, ואחר כך בעקידת יצחק אשר היה בניגוד מוחלט לכל הבנתו של אברהם, [שהרי האמת הוא שהיה זה רק ניסיון, כי אין זה דבר ראוי ואין זה רצון ה' לשחוט את בנו], ובכל זאת כבש רחמיו והכניע דעתו לעשות רצון ה' בלבב שלם. ויצחק שהיה עולה כליל, היה גלום בו המציאות של מסירות נפש והתמסרות גמורה לה' ללא כל שיוור של דעה עצמית.

וכתוצאה מכך נולד יעקב אבינו בחיר שבאבות, שהגיע למדרגה של בחינת הדעת המתוקנת, ועליו נאמר 'שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון' (בבא מציעא פד.). דהיינו צלם האלוקים. כלומר שהיה לו צלם האלוקים באופן הנכון שהוא משיג בעצמו בסברתו את דעת האלוקים. ונתקיים בו 'והייתם כאלוקים' בצורה הנכונה, כלומר שהוא מציאות של קדושה, וכמו שאמרו - 'אמר רבי אלעזר מנין שקראו הקדוש ברוך הוא ליעקב א-ל, שנאמר ויקרא לו א-ל אלוקי ישראל' (מגילה יח.). [ועיין בספר 'מגלה עמוקות' פרשת יגש ויעקב אבינו הוא בחינת תורה שבע"פ].

פרשת נשא

אחריו את איסור הגילוח, מכיון שמצוה על הנודר בניזיר להיות קדוש, דהיינו להוסיף קדושה בעצמו ולפרוש גם מהעברת תער על ראשו.

כל ימי נזרו קדוש הוא לה' (ו, ח)

הנה לעיל (פסוק ה) כבר נאמר "כל ימי נדר נזרו תער לא יעבור על ראשו וכו' קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו". וצריך ביאור לשם מה הדגיש הכתוב שתי פעמים על הנזיר שהוא 'קדוש'.

ועיין ברש"י, שפעם אחד נאמר 'קדוש' לגבי השיער שלו, שמחמת קדושתו עליו לגדל פרע שער ראשו, והשני נאמר לגבי קדושת הגוף מלהיטמא למתים. ומקור הדברים בספרי: 'קדוש יהיה זו קדושת שער, אתה אומר זו קדושת שער או אינו אלא קדושת הגוף, כשהוא אומר קדוש הוא לה' הרי קדושת הגוף, הא מה ת"ל קדוש יהיה, זו קדושת שער' (נשא פיסקא כה). והנה בספרי לא נתפרש 'קדושת הגוף' כלפי מה הוא אמור, אלא שרש"י פירש שהכוונה בזה 'מלהיטמא למתים'.

והנה יש להבחין שבפעם הראשונה כתיב "קדוש יהיה", ואילו בפעם השנייה כתיב "קדוש הוא", ונראה שהראשון שנאמר בו יהיה, הוא ציווי על הנזיר, כלומר שמכיון שקיבל עליו נזירות מצוה עליו להתנהג בקדושה יתירה, והיינו כדמסיים הפסוק "גדל פרע שער ראשו", וכמו שביארנו שמצוות גידול פרע הוא תוספת שחייבה תורה לנזיר, שכיון שהוא מקדש את עצמו, עליו להוסיף ולקדש את עצמו גם בעניני גידול שער.

אולם, קדוש הוא, שנאמר כאן, אינו לשון ציווי, אלא הוא חלות מציאות שנקבעת עליו מצד היותו בשם 'נזיר', שהוא כבר נעשה קדוש.

ואמנם לפי פירוש רש"י, פסוק זה הוא נתינת טעם לפסוקים הקודמים, שעל כן הוא מזהר שלא להיטמא למתים ואפילו לקרוביו, משום שחל עליו שם קדושה מעבר למה שהוא בא מצידו להתקדש בניזירות יין וגילוח, ומעתה שם הקדושה שנתפס בו הוא שאוסר עליו להיטמא, בדומה לכהן.

אך בספורנו פירש: 'קדוש הוא לה' - יזכה ליאור באור החיים, ולהיות מוכן להבין ולהורות כראוי לקדושי הדור'. ולפי זה מה שאמרו בספרי 'קדושת הגוף' הכוונה לעצם קדושתו של הנזיר.

כלומר שלפי דרך זו, פסוק זה עומד בפני עצמו, שיש כאן שלב רביעי בעניני גדר הנזירות, כלומר

מיינ ושכר זייר חומוץ יין וחומץ שכר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל. כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל. כל ימי נדר נזרו תער לא יעבר על ראשו וגו' (ג-ה, ו)

לגבי עיקר האיסור כתיב "מיינ ושכר זייר", אולם לגבי חרצנים וכדומה כתיב "כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל". ומשמע מלשון הכתוב שעיקר הנזירות הוא הפרישות מיינ, ונכלל בזה גם שכר וכן חומוץ וענבים, אף שאינם יין ממש, בכל זאת הם גם בכלל שתיית יין, ונכללים בעיקר נדר הנזירות, ולכן כתיב בהו 'זייר'. אולם 'חרצנים' ו'זג' הם דינים בניזירות, שהתורה הוסיפה עליו שבהכרח יתנזר גם מכל אשר יעשה מגפן היין. וזהו הכתוב כאן 'כל ימי נזרו', כי גדר התורה הוא שיגדור הנזיר עצמו ויוסיף משמרת לאיסורו, ולא יאכל כל מה שיש בו משהו של גפן ויין.

עוד יש לדייק בלשון הכתוב, שיש הבדל בין איסור היין לאיסור הגילוח, כי את היין הוא אסר על עצמו בעצם נדר נזירותו, וזה גוף הנזירות, כלשון הכתוב - "כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל". אולם את איסור הגילוח התורה חייבה אותו, שכך כתוב - "כל ימי נדר נזרו תער לא יעבור על ראשו, עד מלאת הימים אשר זייר לה' קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו". כלומר, שאחר שהוא נדר להיות נזיר ולפרוש עצמו מן היין, ציוותה עליו תורה להוסיף ולכלול בנזרו גם להתנהג בפרישות יתירה, שלא להעביר תער על ראשו, כי ההתעסקות בתספורת וסלסול השער הוא דבר העלול להביא לידי עבירה.

ולשון הכתוב בתער הוא "כל ימי נדר נזרו", לעומת איסורי הגפן שנכתב לשון "כל ימי נזרו", והיינו כי את עצם הפרישות עבור קדושה יתירה, הרי יש רשות ביד האדם להזיר עצמו אף בלי נדר, ובכך הוא מקדש עצמו במידה מסויימת, אלא שלא חל עליו שם 'נזיר' ומציאות קדושה, כל עוד שלא נדר עצמו לתקופה מסויימת. והפורש באופן זה להתקדש מיינ בלי נדר נזירות, אין מקום שיוסיף גם איסור גילוח, כיון שלא חל עליו שם קדושה.

והכתוב כאן מבאר תחילה מה היא מציאות עצם הנזירות, שכל 'ימי נזרו' הוא פורש מכל אשר יעשה מהגפן. אולם רק כאשר אכן נודר עצמו מן היין בנדר מחייב של נזירות כזו לתקופה מסויימת, אז נקבע עליו שם 'נזיר', ודווקא 'נדר' הנזירות שחל עליו הוא שגורר

להתקיים זה בלא זה, וכי איזו משמעות נוספת ישנה לנתינת שיער בתוך האש, מעבר למעשה שריפתם.

הנראה לבאר בזה, כי אכן מצות הנתינה על האש האמורה בפרשה זו, אין עניינה 'שריפה' לשם ביעור וכליון, אלא משמעות ומטרה מיוחדת ישנה בנתינתו תחת הדוד, שבכך נוטל השיער חלק בבישול השלמים, ולפי שבשלמי הנזיר הוסיפה תורה דין מיוחד, לבשל את הבשר ולהפריש ממנו זרוע לכהן לתנופה לפני ה' (פסוק יט), הרי שהקפידה התורה שלא זו בלבד שסיבת הקרבן תהא הניירות, אלא אף הבישול עצמו ייעשה על ידי הניירות, והשיער, סמל הניירות כלשון הכתוב "נזר אלקיו על ראשו" חל עליו שם קדושה, וכמו שמדויק מלשון הכתוב "וקדש את ראשו". וסמל נזירות זו הוא אשר ישמש כחומר בעירה אשר בו ידלק האש, ובכוחו יתבשל הקרבן הבא עבור הניירות, שעניינו הוא סעודת הקירוב והידידות בין הנזיר ובין הקב"ה.

ושבו מדוקדק לשון הכתוב הפליא, שלא נאמר "ושרף באש", אלא "ונתן על האש" דייקא, לפי שהאש אשר תחת זבח השלמים אינה משמשת כאן כאמצעי גרידא לשריפת השיער, אלא יסוד כוונת התורה הוא אכן לצרף את השיער אל האש, כדי שיטול חלק בבישול השלמים. ואמנם בדרשא למדו חז"ל, כי השיער עצמו יש לו דין 'נשרפים' והוא אסור בהנאה, אבל פשוטו של מקרא לא בא ללמד אלא על חלקו של השיער בקרבנו של הנזיר, המביאו עמו ומבשלו על ידו כאמור.

נמצא שיער הנזיר ממלא תפקיד רב משמעות בקרבן הניירות, וקרבנות הנזיר ושיער הנזיר חוברים יחדיו לרעיון אחד: הבאת 'קרבנות הניירות', יחד עם 'הניירות' עצמה, לפני ה'.

הנה כי כן, יום הבאת קרבנות נזיר טהור יום גדול הוא, אשר עתה הוא היום בו נשלמת מודריגת קדושתו בכל החלקים, וזה בא לידי ביטוי הן בהבאת שערו אל המקדש, והן בגילווחו כהכנה לקראת התקרבותו אל ה', הן בהבאת קרבנותיו, והן בשילוח שערו אל האש המשמשת לבישול שלמי סעודת הידידות והדביקות עם ה'.

דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם (ו, כג)

בגמרא דרשו ממקרא זה כמה דינים בהלכות ברכות כהנים: 'תניא אידך "כה תברכו" פנים כנגד פנים, אתה אומר פנים כנגד פנים או אינו אלא פנים כנגד עורף, תלמוד לומר "אמור להם", כאדם האומר לחבירו. תניא

שהנזיר מצד מחשבתו רוצה להזיר עצמו מן היין, ועל כך באה התורה לחייבו בגדר נוסף של התקדשות שלא לגלח. ואחר שהוא כבר מציאות של 'נזיר', אזי השיתה עליו התורה שלב שלישי, שקדושת נזירותו מחייבת אותו שלא להיטמא למתים. ואחריו בא אליו השלב הרביעי, שכאשר יקיים את כל האמור בו, יש את הבטחת התורה וברכה מאת ה' שאכן תחול עליו קדושה עליונה, כלומר שתשרה עליו השראה של קדושה, ורוח ה' תפעם בקרבו. ולאור הדברים אין כאן כפילות בעלמא, אלא דרגה על גבי דרגה במהלך הגדרת נזירותו וקדושתו והדינים המתחייבים מכח זה.

ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים (ו, יח)

בפסוק זה מבואר כי שיער הנזיר המתגלח בתום ימי נזירותו, דינו להישרף באש אשר תחת זבח השלמים. והן אמנם שגדרי שריפה זו שונה משריפה דעלמא, והיא קרויה בפי חז"ל (נזיר מה): 'שילוח תחת הדוד', מכל מקום מבואר בגמרא (תמורה לד. ועיין רש"י שם) שדינו כדין כל הנשרפים, לענין איסור הנאה וכיוצא בזה.

אולם בלשון הכתוב יש לדקדק, שלא נאמר כאן לשון, שריפה באש, כדרך שנאמר בכל הנשרפים שבתורה, אלא שינה הכתוב ותפס לשון מיוחד, נתינה על האש, ועיקר התימה הוא, כי צורת לשון זו - נתינה על - משמשת בדרך כלל בהנחת דבר על-גבי בסיס או מקום מסוים, כשישנה כוונה שהדבר יהיה מונח ומתקיים עליו, אך לגבי שריפה באש אין מטבע הלשון מתיישב, כי הלא נתינתו עליו זוהי שריפתו בו. אם כן, מהו אפוא ייחודה של שריפה זו, אשר הגדירה הכתוב כהנחת דברים 'על האש' ולא כשריפה באש.

ובכתבי הגר"י¹ (נזיר מה: ד"ה בתמורה) העלה להוכיח ממקום אחר, כי שני דינים נבדלים הם בשער נזיר: [א] דין שילוח שער תחת הדוד [ב] דין שריפה בשערו הם שני דברים. שדין שילוח שיער הוא דין מדיני הניירות, ודין שריפה הוא דין באיסור הנאה של השער אף היכא שלא שייך כלל דין שילוח תחת הדוד וכו' עיי"ש באורך. כלומר, דין שילוח השיער תחת הדוד אינו לשם שריפה, אלא מהווה מטרה בפני עצמה שהיה מקום לקיימה אף אלמלא היה צורך לשרפו. ומאידך גיסא אף דין השריפה אינו תלוי בדין שילוח תחת הדוד, ואם נזדמן שער נזיר שלא נתקיים בו שילוח זה, יש לשרפו כדין כל הנשרפים.

והדברים מוסיפים להפליא עד מאד, כיצד ניתן להפריד בין מעשה 'שילוח תחת הדוד', לבין תוצאת 'השריפה', עד כדי היותם שני דינים אשר ביסודם יכולים

אידך, "כה תברכו" בקול רם, או אינו אלא בלחש תלמוד לומר "אמור להם", כאדם שאומר לחבירו' (סוטה לח.).

ונראה שהלכות הללו ענין אחד להן, שאין גדר הברכה שהכהנים ימלמו דברי הברכה בינם לבין עצמם כמין לחש, כי זה אופן של תפילה ובקשה לצד עילאה. אלא יסוד הברכה הוא שיאמרו את הדברים דלהלן באמירה מפורשת וברורה, והצורה הראויה לברכה שלימה היא כאשר היא נאמרת בקול רם ופנים כנגד פנים, לעבר בני ישראל המתברכים, והיינו "אמור להם" לפנות אליהם באמירה באופן של חיבור 'כאדם האומר לחבירו', ומתוך צורה זו תושפע הברכה באופן מלא מאת ה'.

ונראה שגם מה שדרשו שם בהמשך שצריך לקרוא לכהנים שיברכו - 'אמר אבי נקטינן לשניים קורא כהנים' וכו' - נובע ג"כ מענין זה. שהרי דרשו זאת מכתוב זה "אמור להם", ולכאורה הא בפשוטו כתוב זה מוסב על הכהנים שיאמרו את דברי הברכה למתברכים, והאריך נדרש כלפי האמירה לכהנים.

ויש לבאר שהקריאה לכהנים, עניינה בגילוי הרצון מאת בני ישראל להתברך מפייהם, שכאשר הם מבקשים מהם שיברכו בשם ה', אז מתבטא ביתר שאת החיבור בין המברך למתברך, ונחשב כפונה אליו להדיא. ועל כן נלמד מ"אמור להם" שפשוטו הוא שיהיו הכהנים פונים באמירה לישראל כאמור, והיינו דדרשינן כי שלמות האמירה היא באופן זה אשר היא אמירה המבוקשת על ידי המתברכים.

[אמנם יתכן לבאר בטעם קריאת 'כהנים' באופן אחר, שקריאה זו היא כעניין זימון לברכת המזון, שעל ידי כך הם מתחברים ומתוועדים יחד, ובזה יבואר מדוע דווקא לשניים קורא כהנים ולא לאחד, כי השניים צריכים התאחדות בברכתם].

הנה המפרשים דנו בטעם נוסח הברכה שתיקנו לכהנים 'לברך את עמו ישראל באהבה', ובמגן אברהם (סימן קכח ס"ק יח ומובא במשנה ברורה ס"ק לז) כתב שפירושו הוא על פי המובא בזוהר שאם הכהן שונא את הציבור לא ישא את כפיו.

אולם לא נתבאר מניין נלמד דבר זה, ועל פי המבואר כאן יש לומר שנלמד מצורת המצוה שניתנה להם לברך את ישראל, בדרך של אמירה אליהם 'כאדם האומר לחבירו', ולמדו מכאן שאין סוף עניינו רק באמירה להם, אלא גם ברצון מלא, כאדם המברך את רעהו האהוב

לו כנפשו, וחושק לברכו מתוך חיבה ורצון וטובת עין. ואף שהקב"ה הוא המברך, אבל ברכת ה' נעשית על ידי הכהנים שהם ממבכים בלב שלם וברצון מלא, ואז חלה ברכת ה' על ישראל.

קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקודש שניהם מלאים סולת בלולה בשמן למנחה. כף אחת עשרה זהב מלאה קטורת (י, יג-יד)

כלל קרבנות הנשיאים כתוב שהקערה והמזרק היו מלאים סולת למנחה, ואילו הכף הייתה מלאה קטורת.

אולם בסיכום הפרשה כתיב - "זאת חנוכת המזבח ביום המשח אתו מאת נשיאי ישראל קערות כסף שתיים עשרה מזרקי כסף שנים עשר כפות זהב שתיים עשרה וגו' כפות זהב שתיים עשרה מלאות קטורת עשרה עשרה הכף בשקל הקודש כל זהב הכפות עשרים ומאה" (י, יג-יד).

וצריך ביאור, מדוע בכפות הזהב חזר הכתוב והזכיר שהיו מלאות קטורת, אולם בקערות הכסף ומזרקי הכסף לא נזכר שהיו מלאים סולת למנחה.

והנה יש בפסוקים אלו תמיהה נוספת, שבחשבון סיכום קרבנות העולה כתיב 'ומנחתם' - 'כל הבקר לעולה שנים עשר פרים אילים שנים עשר כבשים בני שנה שנים עשר ומנחתם' (י, יג). וזה פלא, שהרי בפרטי קרבנות הנשיאים לא נזכר כלל שהעולות באו עם מנחה.

ונראה פשוט שחדא קושיא מיתרצא בחברתה, שה'מלאים סולת' הנזכר בקערות כסף ובמזרקי הכסף, היא היא המנחה הנזכרת כמנחת העולות, ולא באו כמנחה בפני עצמה, אלא כמנחה הנטפלת לעולות. ומה שכתוב בכללם 'ומנחתם' הכוונה היא באמת למנחת סולת זו.

והנה בשלמים לא כתיב 'ומנחתם', ולפי האמור הכוונה המדוייקת בזה היא שהמנחות באו רק כטפלות לעולות ולא כטפלות לשלמים. והטעם שהביאו מנחה רק עבור העולות, אפשר משום שהמנחות הן קדשי קדשים כמו עולות. ואכן מצינו שהמנחה מתייחדת לעולה יותר מלשלמים, כדאמרו - 'כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין וכו' כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים' (ברכות יד:). ומצינו כעין זה בלשון הכתוב "להקריב אשה לה' עולה ומנחה זבח ונסכים" וגו' (ויקרא כג, לז).

ועיין מה שדנו בזה המפרשים (משך חכמה, הגר"ז הלוי).

במדבר סיני באחד לחודש השני

בשורה טובה לקהל לומדי התורה והוגיה
שמחים אנו לבשר ללומדי התורה בכל אתר ואתר,
על צאתו לאור עולם והפצתו של הספר לו ציפו רבים

בן מלך על התורה במדבר חלק א'

מאת

רבינו הגאון הגדול בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

אשר משמיא זכו ליה לפתוח שערי אורה בדרכי לימוד המקראות בדרך המפרשים הקדמונים ראשונים ואחרונים ז"ל והשתלכות דרשות חז"ל עם פשוטו של מקרא

ועתה זכינו לבושם הזה שעדיין לא בא כמותו כאשר פרש את אדרת ביאורו על ספר 'במדבר', לבאר את ייחודו של ספר זה, מהות עניינו מצוותיו ופרשיותיו.

בקע אור חדש בשחקים.

טעמו וראו!

ומתוק האור וטוב לעיניים לראות את השמש

ניתן להשיג במשרדי המכון ואצל נציגי הקהילה ובחנוניות הספרים המובחרות

בברכת התורה
הנהלת כתבי בן מלך

'בן מלך' - להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות

כמו כן ניתן להצטרף לקבלת עלון "אוצרות בן מלך" שיוצא לאור מידי שבוע
בכתובת המייל: mechonbenmelech@gmail.com

עֲלִיּוֹנִים שָׂטוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלְזוּ בְּקַבְלַת תּוֹרַה מְסִינֵי

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל- 054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com